

зустрічається серед хоронімів: *Great Tightness, Wild Woods, the Golden Palace, Warrigaborrigarooma* та ін. Некронімів (назв місць захоронення) не було виявлено в казках англійською, російською та українською мовами. В російській мові спеціально створених автором топонімів небагато, частіше зустрічаються просторічні форми найменувань реально існуючих топографічних об'єктів (*Костяная горка, Пестренькое место*).

2.5. В українських літературних казках найчастотнішим типом топонімів є ойконіми (назви населених пунктів), як вигадані, так і реальні (*Найсмійнішої країни найвеселіших жартунів, Далека Країна, Україна, Кубань-Тамань, Польське царство, Полтава*).

2.6. В українській мові, порівняно з англійською та російською присутня найбільша кількість комонімів, найменувань об'єктів сільської місцевості, що характерно для дискурсу української казки: дія відбувається в місці, яке можна пізнати зі свого досвіду чи асоціювати з чимось знайомим (*Селище Росава, село Луки, Великий Любень, Сокаль*). В той же час в українській мові представлена і найбільша кількість урбанонімів, тобто назв міст та об'єктів, що знаходяться у місті (*Київ, Львов, Кушнірська брама, Рим*). В українських казках зустрічається і один агроонім, назва земельного угіддя (*поле Баранове*), що є єдиним прикладом у порівнянні з двома іншими мовами.

2.7. Тільки в українських казках наявні спалеоніми (підземні топоніми, що мають вихід на поверхню землі, в тому числі печери, підземні ріки, колодязі): *Лисович; дромоніми*, та хороніми, натомість, в українській мові не зустрічаються. В російських казках представлена найбільша кількість гідронімів у порівнянні з англійською та українською мовами – відповідно: 20,3%: 9,1%: 8,3% (*Окиян, озеро Иткуль, Amazon, Дніпро-Славута, Чорне море*).

Література

1. Дука Л. І. Прагматичний потенціал онімів та способи його актуалізації в тексті : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. філол. наук (10.02.02) / Дніпропетр. нац. ун-т. – Дніпропетровськ, 2002. – 18 с.
2. Литвин Л. В. Ономастична система художньої прози (на матеріалі французьких романів ХІХ–ХХ століть): автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.05 / Л.В. Литвин. – Київ, 2006. – 21 с.
3. Лукаш Г. П. Актуальні питання української конотоніміки [Текст] : монографія / Г. П. Лукаш. – Донецький нац. ун-т. – Донецьк : Промінь, 2011. – 447 с.
4. Фоякова О. И. Имя собственное в художественном тексте. – Л.: ЛГУ, 1990. – 103 с.
5. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного. – М.: Наука, 1973. – 367 с.

УДК 811.161.2'373.7

СЕНСОРНЕ ПОЛЕ ПРЕДМЕТНОЇ ЛОКАТИВНОСТІ У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Л. В. Романюк

Обов'язковим елементом просторових уявлень предметної локативності є визначення понять «добре – погано». На рівні фразеологічної вербалізації вони актуалізують низку образів міфопоетичного та релігійного наповнення. Розглянемо ідіому *сьоме (дев'яте) небо (на сьомому небі, а також солярні міфологеми – щаслива*

зірка, провідна зірка. Наприклад: *народитися під щасливою зіркою, почуватися на сьомому небі, стерти з лиця землі*.

Відповідно до християнських і космогонічних уявлень українців найвищим із небес вважається сьоме небо, бо там мешкає Господь та його оточення. За давніми повір'ями, саме туди потрапляють після смерті праведні душі. С. М. Толстая та М. І. Толстой зазначають: «До давніх книжних джерел та апокрифічних текстів належить уявлення про сім небес». Наприклад: *іти на небо, бути на сьомому (дев'ятому, п'ятому) небі, ходити як по дев'ятому небові*.

З еталоном існування та сакральним локусом *неба* пов'язані уявлення про ідеальне місце для життя. Найкраще місце для щасливого перебування у світі номінується фразеологією через ідеальне *сьоме (п'яте, дев'яте) небо*. Бажання будь-що потрапити на небо, отримати для себе бажане задоволення заслуговує на іронічну оцінку пересічних носіїв мови, наприклад: *живим на небо лізти*.

Предметна локативність виявляється безпосередньо у фразеологічній вербалізації за допомогою лексеми *місце*: *болюче місце, вузьке місце, душа стала на місце, знати своє місце у житті, місце під сонцем, і місце застигло (померти), тільки тепле місце лишилося, і слід захолонув, а також спільнокореневими словами: міститься на прокрустовому ложі (книжне) – «задовольнятися чимось малим, не претендувати на щось більше і краще»; не міститься в голові*.

Відносна аморфність, нейтральність поняття предметної локативності виявляється в експресивно-емоційній забарвленості мовного складу фразеологізмів названої семантики.

Місце перебування людини у слов'янській фразеології можна одночасно позначати негативно й позитивно, наприклад, за допомогою антонімічної пари стереотипів релігійно-космогонічного рангу «пекло – рай»: *вирвався як з пекла, жити ніби в раю, жити як у Бога за пазухою (за дверима), жити як у Христа за пазухою, як іти в рай – дров нарубай, а йти в пекло, там і так тепло*.

В українській наївній картині світу є абсолютна точка відсутності чого-небудь. Це не локус, а незаповнене місце, воно виражене в українській фразеології за допомогою заперечного прислівника із стійкою імплікатурою 'абсолютна пустота', 'кінець світу': *аж нікуди, по саме нікуди, до нікуди*.

Гастрономічна тематика – найбільша константа серед чинників фразеологічної вербалізації в українській мові. На цій тенденції наголошували В. І. Кононенко, І. Б. Іванова. Вербалізатором уявлень про предметну локативність простору є також їжа, яка формує конотації відповідно до її місця відносно людини та її якості. Відповідно, їжа пов'язана з формами мовної репрезентації поняття «гарне місце», що в межах структурування фразеосемантичних мікрополів локативності може утворювати опозицію з уявленнями про погане місце. У цьому випадку актуалізований соціентальний архетип щастя, котре означають за допомогою низки страв-статусів, високоякісних продуктів харчування: *сир, масло, вареники, сметана, хліб*, наприклад: *хлібне місце, купається як сир в маслі, жити як вареник у сметані, плаває як вареник у маслі*. Фреймова модель представлена парними стравами, комплексними щасливими продуктами: *сир в маслі, хліб з маслом, вареник у сметані, вареник у маслі*. Погане місце передається через фразеологічні образи: *на порожньому місці, тяжкий хліб, жити єдиним хлібом, лізти в чужий горох*.

Багате й щасливе місце, пов'язане з номінаціями українських поживних страв, передається через еталон «вдале місце перебування», наприклад: *живе як галушка в маслі, купається як пампушка в маслі, плаває як пиріг у маслі, жити як по меду, на припічку кашу їсти*. Такі просторові координати щастя не є випадковими для української культури. Це насамперед корелювання моделі «багато їжі, нескінченна їжа» з місцеперебуванням у потойбіччі, ідеальним місцем, на що звернув увагу В. Я. Пропп:

«Там, у світі мертвих, ніколи не закінчується їжа. Якщо принести таку їжу звідти, тоді ця їжа ніколи не буде вичерпана. Звідси – скатертина-самобранка».

Подібність внутрішньої семантики таких ФО може бути зреалізована через фрейм семантико-синтаксичного моделювання фразеологізмів «хтось перебуває в чомусь», тобто характеристикою ідеального місця для життя є просторові вербалізатори: *вареник – галушки – сир – пиріг – ікра*. Місце як «особистість + навколишній світ» позначають у мовній картині світу через святкову, смачну, жирну, поживну їжу, в'язку рідину, з маркованою обрядовою функцією – культурними конотаціями. Мова йде про такі щасливі місця як *масло, сметана, мед*. Наприклад: *влити в бочку меду ложку дьогтю, як бджоли до меду*.

Уявлення про багатство і бідність, щастя і нещастя пов'язані з предметною локалізацією, з невдалими, повсякденними щодо життя справами, наприклад: *залишитися (зоставатися) на бобах, цеп на шию, підвести під монастир*.

Підкреслення відсутності на місці обов'язкового предмета-символу репрезентується фразеологізмами із заперечною часткою *не*: *добре – як мусі в меду*. Адже українці вважали мед стравою божественного походження.

Мотив присутності Бога як гаранта позитивно маркованого місця також бере участь у фразеологічній вербалізації локативності, формуючи стереотипи багатства й безпеки як місця. Вище вже зазначалося, що життя у його екзистенції залежить від Бога або різних міфологічних істот. Українці якість та соціальну характеристику життя пов'язують із близькістю до Бога, надприродного світу, місцеперебуванням людини відносно названих координат. Фразеологізми, що означають щасливе життя, стрижневим компонентом мають образ Бога, наприклад: *живе як у Христа за пазухою, жити як у Бога за надрами, жити як у Бога за плечима, жити як у Бога під покришкою, жити як у Бога за дверима*.

Якщо створимо парадигматичний ряд локусів, що належать Богу, за якими можна щасливо перебувати (*кросна, пазуха, двері, надра, покришка*), то помітимо, що всі ці предметні сутності – речі із селянського побуту пересічного українця. Бог, якщо залишає свій вищий рівень (за В. В. Івановим, В. М. Топоровим) і опиняється в середньому світі, набуває прикмет реальної людини – українського селянина, що робить образ Бога співзвучним язичницькому світогляду. Суто українською рисою О. С. Киченко, М. І. Костомаров вважають подібність Бога простому селянинові.

Образ батька як залишок культу предків має спільні функції з образом Бога у формуванні поняття «гарне місце для життя», наприклад: *жити як у Бога за пазухою, жити як у батька за пазухою*.

Категорія оцінки у структурі фразеосемантичних мікрополів локативності є визначальною щодо актуалізації процесу вербалізації із залученням системи фразеологічних образів, закорінених в історико-культурну та міфологічну традицію українського народу.

УДК 372.881.111.1

THE TEST TEACH TEST APPROACH TO TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES TO FUTURE ECONOMISTS

O. O. Savrasova, N. V. Striuk

Introduction. The knowledge of English is very important and essential in the modern world, as the result English for Specific Purposes (ESP) has grown to become one of the most prominent areas of English Language Teaching (ELT) today due to the effects of globalization within industry